

Streszczenie

Zaprezentowana w dysertacji analiza dzienników jest pierwszą kompleksową próbą opracowania bogatego materiału autobiograficznego Haliny Semenowicz (1910-2004) – twórczyni i propagatorka ruchu freinetowskiego w Polsce.

Praca składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy rozdział stanowi ramę teoretyczną badań. Rozdział rozpoczyna prezentacja sposobów rozumienia fenomenu ludzkiej biografii. Ukazano różne ujęcia definicyjne biografii, które nie wykluczają się, ale wzajemnie uzupełniają. Opisano także możliwości badania biografii. Następnie przedstawiono biograficzność jako ważną kategorię w rozumieniu procesów uczenia się człowieka oraz teoretyczną koncepcję w badaniach nad biografią. W rozdziale omówiono założenia biograficznego paradygmatu w pedagogice, zwłaszcza w edukacji dorosłych oraz rozumienie biograficzności jako osobowej kompetencji. W dalszej części rozdziału omówiono kategorię biograficznego uczenia się, która stanowi teoretyczną ramę analizy dzienników Haliny Semenowicz. W prezentowanym rozdziale ukazany został kontekst poszukiwania, definiowania i rozumienia obszarów biograficznego uczenia się w dziennikach Haliny Semenowicz. Powiązanie indywidualnego doświadczenia życiowego jednostki z perspektywą biograficzną stanowi punkt wyjścia do opisanego kategorii biograficznego uczenia się, które umożliwia badanie procesów edukacyjnych zawartych w biografiach. Opierając się na pracy redagowanej przez Paula Lengrand'a „Obszary permanentnej samoedukacji” (Warszawa 1995), opisano obszary uczenia się, w których ludzie dorośli na co dzień żyją, działają i budują swoją tożsamość. Rozdział pierwszy kończą rozważania dotyczące prawidłowości w uczeniu się człowieka w okresie późnej dorosłości. Zdefiniowano pojęcia starzenie się i starość, odwołując się do pozytywnego modelu starzenia się.

W rozdziale drugim przedstawiono życiorys Haliny Semenowicz – propagatorki idei i praktyki pedagogii Celestyna Freineta na gruncie polskiej pedagogiki. Opracowania jej życia dokonano na podstawie pozostawionych przez nią dokumentów osobistych: dzienników, wspomnień, notatek, artykułów, a także wspomnień jej córki – Aleksandry Semenowicz, przyjaciół i współpracowników.

Rozdział trzeci zawiera założenia metodologiczne przeprowadzonych badań, ze szczególnym uwzględnieniem krytyki zewnętrznej materiału badawczego – dzienników prowadzonych przez H. Semenowicz przez trzydzieści siedem lat.

W rozdziale czwartym przedstawiono wyniki analizy materiału badawczego. Zawiera on analizę dziewięciu obszarów życia, w których zachodziło uczenie się Haliny Semenowicz. Obszary zostały wyodrębnione na podstawie opracowania pod redakcją Paula Lengranda „Obszary permanentnej samoedukacji” (Warszawa 1995). Analiza dzienników H. Semenowicz umożliwia poznanie życia codziennego prowadzonego przez diarystkę na emeryturze, wniknąć w relacje z córkami, przyjaciółmi i współpracownikami z SAPCF, poznanie jej poglądów na kwestie społeczne i polityczne, dowiedzieć się jakimi wartościami kierowała się w codziennym życiu i relacjach, jakie miała pasje i zainteresowania, ze szczególnym uwzględnieniem ich edukacyjnego aspektu. W wyniku analizy ukazany został także proces starzenia się autorki dzienników, jego kolejne fazy oraz oblicza, co dla czytelników niniejszej pracy, może stanowić przykład aktywnego i godnego odchodzenia w harmonii z ludźmi, światem i przyrodą.

Rozdział piąty jest próbą podsumowania i wyciągnięcia wniosków z przeprowadzonej analizy. Rozdział zawiera charakterystykę uczenia się Haliny Semenowicz: opis najważniejszych obszarów, w których zachodziło uczenie się oraz bariery napotymane przez diarystkę w procesie uczenia się. Natomiast w zakończeniu pracy zwrócono uwagę na mocne i słabe punkty przeprowadzonej analizy, wątpliwości i trudności towarzyszące procesowi badawczemu.

Proponowana praca jest próbą przybliżenia i przypomnienia człowieka, pedagoga Haliny Semenowicz z perspektywy analizowanych źródeł, materiałów (auto)biograficznych, jakimi są jej dzienniki. Praca jest zatem raportem z tematycznych badań biograficznych, ilustrujących historię życia i uczenia się Haliny Semenowicz w okresie starości. Należy podkreślić, że praca jest opracowaniem pedagogicznym, nie została pomyślana jako badania historyczne, chociaż korzystano ze źródeł historycznych. Jako autorka rozprawy żywię nadzieję, że stanie się ona inspiracją do życia aktywnego i twórczego dla pedagogów, andragogów, nauczycieli, studentów oraz innych zainteresowanych osób.

Słowa kluczowe: biografia, biograficzność, biograficzne uczenie się, Halina Semenowicz, dzienniki